

Boutros Boutros-Ghali:
BÉKEPROGRAM

Preventív diplomácia, béketeremtés és békefenntartás

A főtitkár jelentése a Biztonsági Tanács 1992. január 31-ei csúcstalálkozóján elfogadott nyilatkozatnak megfelelően

Egyesült Nemzetek • New York
Kiadta a Tájékoztatási főosztály együttműködésben a Magyar ENSZ Társasággal, 1992.

A jelentés eredeti címe:

An Agenda for Peace

United Nations • New York, 1992.
Office of Conference Services
Department of Administration and Management
Department of Public Information

Tartalomjegyzék

[Bevezetés](#)

[I. Változó összefüggés](#)

[II. Definíciók](#)

[III. Preventív diplomácia](#)

[IV Béketeremtés](#)

[V Békefenntartás](#)

[VI. Konfliktust követő békeépítés](#)

[VII. Együttműködés a regionális megállapodásokkal és szervezetekkel](#)

[VIII. A személyi állomány biztonsága](#)

[IX. Finanszírozás](#)

[X. Békeprogram](#)

Bevezetés

A Biztonsági Tanács 1992 január 31-ei, állam és kormányfői szinten első alkalommal megtartott ülésének nyilatkozata felkért, hogy készítsek "elemzést és teyek ajánlásokat, milyen módszerekkel lehet az Alapokmány keretén és intézkedésein belül növelni és hatékonyabbá tenni az ENSZ-nek (Egyesült Nemzetek Szervezetének) a preventív diplomácia, a béketeremtés és a békefenntartás terén meglévő képességét", és az ENSZ tagjainak 1992. július 1-jéig küldjem meg terjesztésre.

Az ENSZ szuverén államok csoportosulása. Az, hogy mit képes megtenni, attól a közös alaptól függ, amelyet az államok maguk alakítanak ki saját körükben. A

hidegháború ellenségeskedő évtizedei lehetetlenné tették a világszervezet eredeti célkitűzésének a megvalósítását. Az 1992. januári csúcstalálkozó az Alapokmány céljai és alapelvei iránti példátlan, legmagasabb politikai szintű, ismételt elkötelezettséget jelentette.

Az elmúlt hónapok során a kis és nagy államok körében egyaránt erősödött az a meggyőződés, hogy újra lehetőség van az Alapokmány nagy céljainak megvalósítására - egy olyan ENSZ megvalósítására, amely képes a nemzetközi béke és biztonság fenntartására, az igazságosság és az emberi jogok biztosítására, és az Alapokmány szavaival élve a "nagyobb szabadságban a szociális haladás és a magasabb életszínvonal" előmozdítására. Ezt a lehetőséget nem szabad elszalasztani. A világszervezet nem lehet többé mozgásképtelen, mint a most véget ért korszakban.

Örömmel tölt el, hogy a Biztonsági Tanács a főtitkári hivatal elfoglalásának kezdetén felkért e jelentés elkészítésére. A jelentés azokon az elképzeléseken és javaslatokon alapul, amelyeket kormányok, regionális szervezetek, számos országból nem-kormányzati szervezetek, intézetek és egyének küldtek nekem. Hálás vagyok ezekért, mindazonáltal hangsúlyozom, hogy a jelentésért engem terhel a felelősség.

A konfliktus és a háború forrásai kiterjedtek és mélyek. Feltárásuk a lehető legnagyobb erőfeszítést követelik. Jobban kell tisztelnünk az emberi jogokat és az alapvető szabadságokat. Elő kell segítenünk a szélesebb körű haladás érdekében egy megfelelő gazdasági és szociális fejlődést. Enyhítenünk szükséges a nyomort és korlátoznunk kell a tömegpusztító fegyverek tartását és alkalmazását. Az ENSZ környezetvédelemmel és fejlődéssel foglalkozó konferenciája, a legnagyobb csúcstalálkozó, amelyet valaha is tartottak, nemrég ülésezett Rió de Janeiróban. Jövőre lesz az emberi jogokkal foglalkozó világkonferencia. 1994-ben a népesség és fejlődés kérdése kerül megvitatásra. 1995-ben kerül megrendezésre a nők helyzetével foglalkozó világkonferencia, valamint javasolták a szociális haladással foglalkozó világcsúcstalálkozó megrendezését. Főtitkári megbízatásom idején mindvégig foglalkoznom kell ezekkel a nagy kérdésekkel. Nem fogok megfedkezni egyikről sem. Ebben a jelentésben is azon problémák felé fordultam, amelyek figyelembe vételére a Biztonsági Tanács kifejezetten felkért: a preventív diplomáciára, a béketeremtésre és békefenntartásra - amelyekhez hozzattem egy szorosán kapcsolódó fogalmat, a konfliktust követő békeépítést.

A tagság kifejezett óhaja az együttes munka, amely közös törekvésünk új erőforrása. A siker azonban közel sem biztos. Miközben a jelentésem azokkal a módszerekkel foglalkozik, amelyek segítségével javítható a világszervezet békemegvalósító és békemegőrző képessége, döntő szempont, hogy a tagállamok egyike sem feledkezzen meg arról, hogy a jobb mechanizmusok és eljárások kutatásának csak akkor van jelentősége, ha ezt az új közösségi szellemet az az akarat mozgatja, amely a jelenlegi lehetőség követelte nehéz döntésekhez nélkülözhetetlen.

Tudatában a pillanat jelentőségének, tisztelettel átnyújtom a jelentést az ENSZ tagállamainak.

Boutros Boutros-Ghali

I. Változó összefüggés

Az elmúlt néhány év során leomlott az az óriási ideológiai akadály, és elválaszthatatlan kísérői, a pusztítás borzalmas eszközei, amelyek évtizedeken keresztül bizalmatlanságot és ellenségeskedést szültek. Miközben egyre akutabbakká válnak az északi és déli államok közötti ellentétek, és felkeltik a legmagasabb irányítási szintek figyelmét, a keleti és nyugati államok kapcsolatainak javulása új lehetőségeket nyújt. Néhányat már alkalmaznak is, hogy sikeresen szálljanak szembe a közös biztonságot érintő fenyegetésekkel.

A tekintélyelvű rendszerek utat engedtek a demokratikusabb erőknek és a rugalmasabb kormányoknak. A folyamatok formája, hatóköre és intenzitása eltérő Latin-Amerikától Afrikáig, Európától Ázsiáig, de hasonló bennük, hogy globális jellegűek. A politikai változásokkal párhuzamosan számtalan ország keresi a gazdaságpolitika nyitottabb formáját, létrehozva a dinamizmus és a mozgás világméretű érzését.

Azon százmilliókhoz, akik az ENSZ létrehozását követő dekolonizációs hullám során nyerték vissza függetlenségüket, az utóbbi időben újabb szabad milliók csatlakoztak. Egyszerre ismét új államok foglalták el a helyüket a Közgyűlésben. Megérkezésük erősíti a szuverén államnak, mint a nemzetközi közösség alapvető elemének a súlyát és nélkülözhetetlenségét.

Beléptünk a világméretű átmenet időszakába, amelyet egyedülállóan ellentmondásos irányzatok jellemeznek. Az államok regionális és kontinentális társulásai elmélyítik együttműködésüket és csökkentik a hatalmi és nacionalista vetélkedések és perlekedések súlyosságát. A nemzeti határokat elmossa a fejlett kommunikáció, a globális kereskedelem és az államoknak a nagyobb, közös politikai társulások érdekében hozott döntései, amelyekkel feladnak szuverenitásukból és kiváltságaikból. Egyidejűleg azonban a nacionalizmus és a szuverenitás új heves követelései is megjelennek, és az államok kohézióját a brutalitás, etnikai, vallási, kulturális és nyelvi viszály fenyegeti. A társadalmi béke számára egyrészt kihívást jelentenek a diszkrimináció és a kirekesztés új követelései, másrészt a terrorizmus akciói, amelyek aláássák a fejlődést és a demokratikus változásokat.

A béke eszméjét könnyű megérteni; a nemzetközi biztonság fogalma azonban az itt is felvetett ellentmondások rendszere miatt összetettebb. Miközben a vezető nagyhatalmak tárgyalásokat kezdtek a fegyverzetcsökkentési megállapodásokról, változatlanul fenyeget a tömegpusztító fegyverek továbbterjedése, és a világ számos részén folytatódik a hagyományos fegyverek felhalmozása. Miközben a faji megkülönböztetés, mint romboló erő mindenki számára nyilvánvalóvá válik, és az apartheid épületeit lerombolják, új, erőszakos rasszista feszültségek jelennek meg. A technikai haladás megváltoztatja a természetet és a várható élettartamot az egész Földön. A kommunikációs forradalom egyesíti a világot az igazságtalanság elleni tudatos törekvésben és a nagyobb szolidaritásban. A fejlődés azonban a stabilitás új kockázatát is megszüli: a környezeti károkat, a családi és közösségi élet szétzüllesztését, nagyobb beavatkozást az egyének életébe és jogaiba.

Nem szabad megengedni, hogy a bizonytalanság dimenziója elfedje a továbbra is

pusztító problémákat, az ellenőrizetlen népesség növekedést, a nyomasztó adósságterheket, a kereskedelmi korlátok, a kábítószer-fogyasztás, a gazdagok és szegények közötti egyenlőtlenség növekedését. A szegénység, a betegség, az éhínség, az elnyomás és a reménytelenség növekszik, többek között 17 millió menekültet, 20 millió áttelepítettet, és a népek nemzeti határokon belüli és túli migrációját eredményezve. A konfliktusnak ezek a forrásai és következményei szüntelen figyelmet és legmagasabb szintű prioritást követelnek az ENSZ erőfeszítései során. Egy lyukas ózonréteg nagyobb fenyegetés az érintett lakosságnak, mint egy ellenséges hadsereg. Az aszály és a betegség legalább olyan irgalmatlanul tizedeli az emberiséget mint a háború és a fegyverek. Így a megújult lehetőségek pillanatában a világszervezet békét, stabilitást és biztonságot építő erőfeszítéseinek át kell fogniuk a katonai fenyegetésen túli ügyeket is, hogy letörhessük a múltat jellemző viszály és háborúskodás béklyóit. Azonban a fegyveres konfliktusok ma ugyan úgy, mint a történelem során mindig, félelmet és rettegést hoznak az emberiségre, követelve azonnali beavatkozásunkat, hogy megakadályozzuk, feltartóztassuk és véget vessünk pusztításaiknak.

Az ENSZ 1945-ben történt létrehozása óta több mint 100 nagy konfliktus volt a világon. Vagy 20 millió halott maradt utána. Az ENSZ a vétók miatt számos esetben tehetetlenségre volt kárthatva. A Biztonsági Tanácsban leadott 279 vétó eleven kifejezése a korszak megosztottságának.

A hidegháború véget ért. 1990. május 31-e óta ilyen vétók nincsenek, és özönlenek az igények az ENSZ-hez. A világszervezet biztonsági ereje, amelyet azelőtt a körülmények bénító hatása alatt nem állítottak fel, nem szerelték fel ellenőrzési céllal, a konfliktusok megelőzésének, megoldásának és a béke megőrzésének egyik központi elemévé vált.

A céljaink lehetnek:

- A lehetséges legkorábbi szakaszban fel kell ismernünk azokat a helyzeteket, amelyek konfliktusokhoz vezethetnek, és diplomácia segítségével meg kell próbálnunk a veszély forrásait még azelőtt megszüntetni, mielőtt erőszakhoz vezethetnének;
- Amennyiben a konfliktus mégis kirobban, foglalkoznunk szükséges a béketeremtéssel, amelynek célja a konfliktushoz vezető problémák megoldása;
- A békefenntartás során, amikor a harc megszűnt, dolgoznunk kell a béke bármennyire törekeny megőrzéséért, és segítséget kell nyújtanunk a béketeremtők által elért megállapodások végrehajtásához;
- Készen kell állnunk, hogy segítsük a békeépítést, annak különböző bonyolult összefüggéseinek tisztázását; polgárháború és viszály által elpusztított intézmények és infrastruktúra újjáépítését, és a háborúban résztvevő országok közötti korábbi békés kötelek létrehozását a kölcsönös előnyök alapján;
- A legszélesebb értelemben meg kell szüntetnünk a konfliktus legmélyebben húzódo okait: a gazdasági egyenlőtlenséget, a szociális igazságtalanságot és a politikai elnyomást. Már világosan észlelhetjük azt a növekvő közös erkölcsi érzékenységet, amely a világ nemzeteit és népeit átfogja, és amely a nemzeti jogban is kifejezésre jut, és amelyek közül több eredetileg az ENSZ munkájának köszönhető.

A világszervezetnek ez a szélesebb értelemben vett küldetése megköveteli az

egyes államok, a regionális és nem-kormányzati szervezetek, valamennyi ENSZ szervezet koncentrált figyelmét és erőfeszítéseit, a legfontosabb szervezetek mindegyikének kiegyensúlyozott és harmonikus működését, úgy, ahogy azt az Alapokmány megköveteli. Az Alapokmány értelmében a tagállamok összessége a Biztonsági Tanácsra ruházta a fő felelősséget a nemzetközi béke és biztonság fenntartásáért. Szélesebb értelemben ezt a felelősséget persze meg kell osztania a Közgyűléssel és a világszervezet valamennyi működő részszerkezetével. Mindegyikük speciális és nélkülözhetetlen szerepet játszik az emberiség biztonsága nagy közös céljának elérésében. A főtitkár munkája a közte és az ENSZ tanácskozásszervei között kialakított bizalom és együttműködés rendszerén nyugszik.

A munka alapköve, és bizonyára még sokáig ez marad a helyzet, az állam. Szuverenitásának és integritásának tiszteletben tartása a közös nemzetközi haladás döntő eleme. Az abszolút és exkluzív szuverenitás ideje azonban elmúlt, elméleti tételei egyébként sohasem feleltek meg a realitásnak. Ma az államok vezetőinek feladata, hogy megértsék ezt, és megtalálják az egyensúlyt a jó belső irányítás szükségletei és az egyre inkább interdependens, minden elemében kölcsönösen függő világ követelményei között. A kereskedelem, a távközlés, a közlekedés és a környezetvédelmi ügyek átlélik az adminisztratív határokat. Ezeken a határokon belül azonban az egyének elsődlegesen maguk intézik gazdasági, politikai és társadalmi életüket. Az ENSZ nem zárta be az ajtóit. Ha minden etnikai, vallási vagy nyelvi csoport államiságot követelne, nem lenne határa a szétforgácsolódásnak, és a béke, a biztonság és a gazdasági jólét megvalósítása mindenki számára nehezebbé válna.

A problémák megoldásának egyik előfeltétele az emberi jogok iránti elkötelezettség, a kisebbségek jogai iránti különös érzékenység, akár etnikai, vallási, szociális, akár nyelvi kisebbségről van szó. A Népszövetség külön mechanizmust állított fel a kisebbségek nemzetközi védelmére. Hamarosan a Közgyűlés elé kerül egy nyilatkozat a kisebbségek jogairól. Ez az okirat, az ENSZ növekvő hatékonyságú emberi jogi gépezetével együtt megerősítheti, növelheti az államok stabilitását.

A globalizmust és a nacionalizmust nem úgy kell tekinteni, mint ellentétes irányzatokat, amelyek arra ítéltettek, hogy egymást szélsőséges reakciókra sarkallják. Korunk egészséges globalizációja mindenek felett határozott azonosulásokat és alapvető szabadságjogokat igényel. A jelenlegi nemzetközi rendszer keretei között az államok szuverenitása, területi integritása és függetlensége ugyanúgy, mint a népek önrendelkezési jogának alapelve, nagy és fontos értékek. Nem szabad megengednünk, hogy egymás ellen működjenek az előttünk álló időszakban. A demokratikus alapelvek tisztelete döntő a társadalmi lét minden szintjén: a kisebb közösségekben, az egyes államokban és az államok közösségén belül. Állandó kötelességünk mindegyikük integritásának fenntartása, miközben valamennyiük számára a kiegyensúlyozott fejlődés útját is meg kell találnunk.

II. Definíciók

A preventív diplomácia, a béketeremtés és békefenntartás szerves kapcsolatban álló fogalmak, és ebben a jelentésben az alábbiak szerint definiálhatók:

- *A preventív diplomácia* olyan tevékenység, amelynek célja, hogy megakadályozza a

felek közötti viták keletkezését; megakadályozza, hogy a meglévő viták konfliktusba csapjanak át, és korlátozza a konfliktus továbbterjedését.

- A *béketeremtés* olyan tevékenység, amelynek az a célja, hogy rávegye az ellenséges feleket a megállapodásra elsősorban olyan békés eszközök útján, amelyeket az ENSZ Alapokmányának VI. fejezetében elődeink lefektettek;
- A *békefenntartás* az ENSZ közvetlen beavatkozása a helyszínen, mindezt az összes érintett fél egyetértésével, rendes körülmények között az ENSZ katonai és/vagy rendőri és gyakran polgári állományának felhasználásával. A békefenntartás olyan eljárás, amely kiszélesíti a lehetőségeket a konfliktus megakadályozására, és a béke megteremtése terén.

Jelentésem a fentiekén kívül kifejti a konfliktust követő *békeépítésnek* a fentiekhez szorosan kapcsolódó fogalmát. A konfliktust követő békeépítés olyan tevékenység, amelynek az a célja, hogy felismerjék és támogassák azon szervezeteket, amelyek a béke megszilárdítására és megerősítésére törekszenek, egyszerűen, hogy elkerüljék a konfliktus ismételt kiújulását. A preventív diplomácia a viták megoldását keresi az erőszak kitörése előtt; a béketeremtést és békefenntartást azon célból igénylik, hogy megállítsák a konfliktusokat, és megőrizzék a békét, ha egyszer már elérték. Amennyiben ezek a lépések sikeresek, úgy megteremtik a konfliktus utáni békeépítés lehetőségét, és így megakadályozhatják a az országok és népek közötti erőszak kiújulását.

Ez a négy tevékenységi terület együttvéve, és valamennyi tagállam támogatásával végrehajtva, koherens hozzájárulás a béke biztosításához az Alapokmány szellemében. Az ENSZ széles körű tapasztalatokkal rendelkezik nemcsak ezeken a területeken, hanem a béke érdekében folyó tevékenység szélesebb birodalmában is, mindenhol, ahol ez a négy terület felismerhető. A dekolonizációval, a környezetvédelemmel, a fenntartható fejlődéssel, a népességgel, a betegségek megszüntetésével, a leszereléssel és a nemzetközi jog fejlesztésével kapcsolatos kezdeményezések - és számtalan más kezdeményezés - felbecsülhetetlen mértékben hozzájárultak egy békés világ megalapozásához. A világ gyakran konfliktusoktól szaggatott, tömeges méretű emberi szenvedéstől és nélkülözéstől gyötört. Az ENSZ folytatódó erőfeszítései nélkül a helyzet továbbra sem változik. Amikor felmérjük az ENSZ-nek a nemzetközi biztonság fenntartásában meglévő képességét, figyelembe kell vennünk a világszervezet széles körű tapasztalatait, nemcsak hagyományos értelemben, hanem az előttünk álló korszak kiváltotta új távlatok területén is.

III. Preventív diplomácia

A diplomáciának a legszükségesebb és leghatékonyabb alkalmazása csillapítja a feszültségeket, mielőtt azok konfliktushoz vezetnek - vagy abban az esetben, ha a konfliktus kitör, gyorsan cselekszik annak érdekében, hogy feltartóztassa továbbterjedését, és megoldja a konfliktus alapjául szolgáló okokat. A preventív diplomácia megvalósítható személyesen a főtitkár vagy vezető tisztviselők által, szakosított szervezeteken és programokon vagy regionális szervezeteken keresztül az ENSZ-szel együttműködésben. A preventív diplomácia intézkedéseket igényel a bizalomteremtésben. Igényli az információgyűjtésre és a nem hivatalos vagy hivatalos

ténymegállapításra alapozott korai előrejelzést. Magában foglalhatja a megelőző csapatküldést, és néhány esetben a demilitarizált zónákat is.

BIZALOMÉPÍTŐ INTÉZKEDÉSEK

A kölcsönös bizalom és a jóhiszeműség nélkülözhetetlen ahhoz, hogy csökkentjük az államok közötti konfliktus valószínűségét. Számítalan olyan eszköz áll mindazon államok rendelkezésére, amelyek kellő elszántságot tudnak felmutatni, hogy alkalmazzák is őket. Ilyen például a katonai küldöttségek rendszeres cseréje, regionális vagy szubregionális kockázat csökkentő központok létrehozása, megállapodások az információk szabad áramlásáról, és ebbe a sorba tartozik a regionális fegyverzetcsökkentési megállapodások ellenőrzése is. Felkérek minden regionális szervezetet, hogy fontolja meg milyen további bizalomerősítő intézkedéseket lehetne alkalmazni, és tájékoztassa az ENSZ-et az eredményekről. Vállalom az időszakos konzultációkat a bizalomépítő intézkedésekről a potenciális, a jelenlegi vagy múltbeli vitafelekkel, a regionális szervezetekkel, felajánlva mindazt a tanácsadói segítséget, amit a Titkárság egyáltalán képes megadni.

TÉNYMEGÁLLAPÍTÁS

A megelőző lépéseket a tények megfelelő időbeni és pontos ismeretére szükséges alapoznunk. Az is szükséges, hogy a legkülönbözőbb fejleményeket és a globális irányzatokat józan elemzésekre alapozva megértsük. Lényeges, hogy hajlandóak legyünk a megfelelő preventív intézkedések megtételére. Figyelembe véve, hogy számos konfliktusnak gazdasági és szociális gyökerei vannak, azoknak az információknak, amelyekre az ENSZ-nek most szüksége van, át kell fogniuk mindazokat a gazdasági és szociális folyamatokat, valamint az előre látható politikai fejleményeket, amelyek veszélyes feszültségekhez vezethetnek.

- a) Szükséges a tényfeltárás fokozottabb alkalmazása, összhangban az Alapokmánnyal: vagy a főtitkár kezdeményezésére, azon célból, hogy megfeleljen az Alapokmányban, beleértve a 99. cikkelyt, meghatározott felelősségének; vagy a Biztonsági Tanács, illetve a Közgyűlés kezdeményezésére. A különböző formákat a helyzet követelményeinek megfelelően és szelektív módon lehet alkalmazni. Valamely állam kérését, hogy ENSZ tényfeltáró missziót küldjön ki a területére, indokolatlan halasztás nélkül minden esetben meg kell fontolni.
- b) A tagállamok kormányaival való kapcsolatok részletes információkat nyújtanak a főtitkár részére az érdeklődésre számot tartó kérdésekről. Kérem, hogy a hatékony preventív diplomácia érdekében valamennyi tagállam legyen kész a szükséges információk biztosítására. Saját kapcsolataimat ki fogom egészíteni magas rangú tisztségviselőknek a fővárosokba és más helyszínekre konzultációk céljából történő rendszeres kiküldésével. Az ilyen kapcsolatok lényegesek ahhoz, hogy betekintést nyerjünk egy szituációba és felbecsüljük annak lehetséges következményeit.
- c) Hivatalos tényfeltárásra a Biztonsági Tanács vagy a Közgyűlés adhat felhatalmazást. Mindkét testület választhatja, hogy közvetlen felhatalmazásával bizottságot küld ki, vagy felkérheti a főtitkárt a szükséges lépések megtételére,

- beleértve a különleges megbízott kijelölését is. A további tevékenységhez nélkülözhetetlenül szükséges információgyűjtésen túl, néhány esetben már csak a jelenlétével is, egy ilyen bizottság elősegítheti az adott vita megoldását, és jelezheti a feleknek, hogy a világszervezet és különösen a Biztonsági Tanács felfogása szerint a szóban forgó probléma jelenleg, vagy potenciálisan fenyegetést jelent a nemzetközi biztonságra.
- d) Különleges körülmények között a Biztonsági Tanács összeülhet az ENSZ székhelyétől távol is, ahogy azt az Alapokmány is lehetővé teszi; nemcsak abból a célból, hogy közvetlenül tájékozódjon, hanem azért is, hogy a világszervezet égisze alatt befolyást gyakoroljon az adott helyzetre.

KORAI ELŐREJELZÉS

Az utóbbi években az ENSZ kifejlesztette a környezeti fenyegetésekkel, a nukleáris balesetek kockázatával, a természeti katasztrófákkal, a népesség tömeges mozgásával és a betegségek elterjedésével kapcsolatos korai előrejelző rendszerek értékes hálózatát. Szükség van azonban arra, hogy ezeket a megoldásokat olyan módon is erősítsük, hogy az ezekből a forrásokból származó információkat összevetjük a politikai jelzésekkel, abból a célból, hogy felbecsüljük, vajon fennáll-e a béke veszélyeztetése, és elemezzük, hogy az ENSZ-nek milyen intézkedéseket kellene tennie a helyzet csillapítására. Ez egy folyamat, amely továbbra is igényeli a különböző szakosított szervezetek és az ENSZ funkcionális szerveinek szoros együttműködését. A megelőző tevékenységek érdekében végzett elemzéseket és ajánlásokat, ahogy az illik, elérhetővé kell tennem a Biztonsági Tanács és más ENSZ szervek számára. Javasolom még, hogy a Biztonsági Tanács kérje fel a megerősített és átalakított Gazdasági és Szociális Tanácsot, hogy összhangban az Alapokmány 65. cikkelyével, készítsen jelentéseket azokról a gazdasági és szociális fejleményekről, amelyek, hacsak nem csillapítják azokat, fenyegethetik a nemzetközi békét és biztonságot.

A regionális megállapodások és szervezetek fontos szerepet játszanak a korai előrejelzésben. Kérem a regionális szervezeteket: ha még nem gondoltak az ENSZ-beli megfigyelői státuszra, most tegyék meg, és megfelelő megállapodásokon keresztül kapcsolódjanak össze a világszervezet biztonsági mechanizmusaival.

MEGELŐZŐ FELVONULÁS

A válságterületeken folyó ENSZ műveletek általában a konfliktus megtörténte után indulnak meg. Elérkezett az idő, hogy olyan esetekre is felkészüljünk, amelyek megelőző felvonulást igényelnek. A megelőző felvonulás az esetek és a módszerek gazdag változatával mehet végbe. Például nemzeti válság feltételei között a megelőző felvonulás történhet a kormány vagy valamennyi érintett fél kérésére, illetve hozzájárulásával; az államok közötti viták során ilyen felvonulás történhet, amikor két ország úgy érzi, hogy az ENSZ jelenléte határait két oldalán kedvét szegheti az ellenségeskedéseknek; ezenkívül a megelőző felvonulás megtörténhet, amikor egy ország fenyegetve érzi magát, és megfelelő ENSZ jelenléteket igényel végig a határ saját oldala mentén. Mindkét esetben az szükséges, hogy az ENSZ jelenlét mandátumát és összetételét gondosan tervezzék meg, és legyen világos mindenki számára.

Egy országon belüli válság közepette, amikor a kormány kéri, vagy valamennyi fél egyetért, a megelőző felvonulás számtalan módon segíthet a szenvedés enyhítésében és az erőszak korlátozásában vagy ellenőrzésében. A pártatlan humanitárius segítség döntő jelentőségű lehet; a biztonság fenntartásához nyújtott segítség, akár katonai, rendőri vagy civil állományon keresztül, életet óvhat meg, és olyan biztonságos körülményeket teremthet, amelyek között tárgyalásokat lehet folytatni. Végül az ENSZ segíthet a békéltetési erőfeszítésekben, amennyiben ez a felek kívánsága. Bizonyos körülmények között az ENSZ-nek nagy szüksége lehet arra, hogy felsorakoztassa a világszervezet egész rendszerének, valamint különböző szervezeteinek különleges szaktudását és erőforrásait; az ilyen műveletek esetenként szükségessé tehetik nem-kormányzati szervezetek részvételét is.

Belső válság hasonló eseteiben szükséges, hogy az ENSZ tiszteletben tartsa az államok szuverenitását. Ha nem így tenné, tevékenysége nem lenne összhangban az Alapokmány alapelveivel, nem fogadnák megértéssel a tagállamok. A világszervezetnek továbbra is figyelembe kell vennie a Közgyűlés 1991. december 19-ei 46/182-es határozatához csatolt irányelvek gondosan megtárgyalt egyensúlyát. Ezen irányelvek hangsúlyozzák, hogy a humanitárius segítséget az emberiség, semlegesség és pártatlanság elveivel összhangban kell biztosítani; hogy az államok szuverenitását, területi integritását és nemzeti egységét az ENSZ Alapokmányával összhangban, teljes egészében tiszteletben kell tartani. Ebben az összefüggésben a humanitárius segítséget az érintett országokkal egyetértésben kell biztosítani, és elvben az adott ország felkérése alapján. Az irányelvek hangsúlyozzák az államok felelősségét abban a vonatkozásban, hogy a területükön kötelesek gondoskodni a rendkívüli helyzetek áldozatairól. Hangsúlyozzák annak a szükségességét is, hogy az áldozatok hozzájussanak az igényelt humanitárius segítséghez. Az irányelvek fényében, egy kormány kérése az ENSZ bevonására, vagy azzal való egyetértése, nem jelentheti az illető állam szuverenitásának megsértését és nem lehet ellentétes az Alapokmány 2 cikkelye 7. paragrafusával, amely olyan ügyekkel foglalkozik, amelyek alapvetően az illető ország belső joghatóságának illetékességi körébe tartoznak.

Az államok közötti viták során, amennyiben a két fél egyetért, javasolom, hogy amennyiben a Biztonsági Tanács arra a következtetésre jut, hogy a szomszédos országok közötti ellenségeskedés az ENSZ megelőző felvonulásával minden valószínűség szerint megszüntethető, az akciót vállalni kell. A végrehajtandó feladatok természete fogja meghatározni az ENSZ jelenlét jellegét.

Azon esetekben, amikor egy bizonyos ország egy határon keresztüli támadástól fél, és amennyiben az ENSZ Biztonsági Tanács arra a következtetésre jut, hogy az ENSZ jelenléte a határ egyik oldalán a konfliktus keletkezésének megakadályozását szolgálja, javasolom, hogy a megelőző felvonulást rendeljük el, már az egyik - a kérelmező ország egyetértésével is. A helyzet speciális természete itt ugyancsak meghatározza az ENSZ jelenlét mandátumát és végrehajtására igényelt személyi állományt.

DEMILITARIZÁLT ÖVEZETEK

A múltban a demilitarizált övezeteket a konfliktus befejezésekor a felek megegyezése alapján hozták létre. Amellett, hogy az ENSZ személyi állomány felvonulása ezekben az övezetekben a békefenntartó műveletek része, önmagában is meg

kellene fontolni, hogy mennyiben lehetnek hasznosak ezek az övezetek, mint a megelőző felvonulás egyik formája, a határ mindkét oldalán, a két fél egyetértésével, mint a lehetséges hadviselő felek szétválasztásának eszköze, vagy a határvonal egyik oldalán, azzal a céllal, hogy megszüntessék a támadás minden ürügyét. A demilitarizált övezetek szimbolizálhatnák a nemzetközi közösség konfliktust megelőző gondoskodását.

IV Béketeremtés

A konfliktus megakadályozását és a béke fenntartását kereső feladatok egyike az a kötelezettségünk, hogy békés eszközökkel próbáljuk a szembenálló feleket megállapodásra juttatni. Az Alapokmány VI. fejezete a konfliktus megoldására szolgáló eszközök egész tárházát sorolja fel. Ezeket az eszközöket a Közgyűlés számos különböző nyilatkozatban erősítette meg. Ezek közé tartozik az 1982-es manilai nyilatkozat a nemzetközi viták békés rendezéséről, valamint az 1988-as nyilatkozat a nemzetközi békét és biztonságot fenyegető viták és helyzetek megakadályozásáról és megszüntetéséről, valamint az ENSZ ebben elfoglalt szerepéről. Az alkalmazandó eszközök tárgyát képezték a Közgyűlés különböző határozatainak, beleértve az 1989. november 15-ei 44/21-es határozatot a nemzetközi béke és biztonság, a nemzetközi együttműködés megszilárdításáról annak minden vonatkozásában, összhangban az ENSZ Alapokmányával. Az ENSZ széleskörű tapasztalatokkal rendelkezik e békés eszközök alkalmazásában. Bizonyos konfliktusok nem azért maradtak megoldatlanok, mert a békés megoldás eszközei ismeretlenek, vagy nem megfelelőek. A sikertelenség elsősorban az érintett felek azon politikai akaratának hiányára vezethető vissza, hogy olyan eszközökkel keressenek megoldást a nézeteltéréseikre, mint amelyeket az Alapokmány VI. fejezete ajánl. Másodsorban arra, hogy harmadik félként nem áll rendelkezésre kellő befolyás még azokban az esetekben sem, amelyekben ezt az eljárást választották. A nemzetközi közösség közömbössége a probléma iránt, vagy a probléma lekicsinylése megghiúsíthatja a megoldás lehetőségét. Nekünk elsősorban erre a területre kell figyelnünk, ha azt reméljük, hogy növekedhet a világszervezet képessége a békés megoldások elérésére.

A Biztonsági Tanács jelenlegi eltökéltsége, vagyis, hogy oly módon oldják meg a nemzetközi vitákat, ahogyan azt az Alapokmány kifejtette, megnyitotta az utat a Tanács aktívabb szerepe felé. A nagyobb egységgel nagyobb befolyás és meggyőző erő párosul, amely az ellenségeskedő feleket a tárgyalóasztalhoz ültetheti. Sürgetem, hogy a Biztonsági Tanács teljes mértékben alkalmazza az Alapokmány rendelkezéseit, amelyek értelmében megfelelő eljárásokat és módszereket javasolhat a vitás kérdések megoldására. Ha a vitában érintett valamennyi fél igényli, ajánlásokat tehet a feleknek a vita békés megoldása érdekében.

A Közgyűlésnek, a Biztonsági Tanácshoz és a főtitkárhoz hasonlóan, az Alapokmány értelmében meghatározott fontos szerepe van a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában. El kell ismerni joghatóságát, hogy mint univerzális fórum a kívánatos lépéseket megfontolja és ajánlja. Ebből a célból az is lényeges, hogy valamennyi tagállam a közgyűléshez fordulhasson, és így az nagyobb befolyással rendelkezessen olyan helyzetek kialakulásának megelőzésében vagy megakadályozásában, amelyek valószínűsíthetően fenyegetik a nemzetközi békét és

biztonságot

A közvetítést és a tárgyalást lefolytathatja a Biztonsági Tanács, a Közgyűlés, vagy a főtitkár által kijelölt személy. Hosszú története van a kiemelkedő államférfiak ENSZ égisze alatti alkalmazásának abból a célból, hogy elősegítsék a békefolyamatokat. Személyes presztízsükkal és tapasztalataikkal elősegíthetik, hogy a felek 'Komoly tárgyalásokat kezdjenek. Széleskörű a hajlandóság, hogy tiszteletreméltó politikusok szolgáljanak ebben a minőségben, és én továbbra is felhasználok ezt a hajlandóságot minden esetben, amikor szükség van rá. Gyakran a főtitkár személyesen vállalja ezt a feladatot. Miközben a közvetítő hatékonyságát növeli a Biztonsági Tanács, a Közgyűlés, valamint a saját nemzeti jogkörükben cselekvő érdekelt tagállamok erős és nyilvánvaló támogatása, addig a főtitkár jószolgálatai azokban az esetekben alkalmazhatóak leghatékonyabban, amikor a tanácskozó testületektől függetlenül tevékenykedik. Nélkülözhetetlen a főtitkár és a Biztonsági Tanács közötti szoros és folyamatos konzultáció abból a célból, hogy teljes mértékben biztosítani lehessen a Tanács lehetséges maximális befolyását, és az egyes viták megoldásának közös stratégiáit.

VILÁGBÍRÓSÁG

A Nemzetközi Bíróság előjegyzési naptára egyre teljesebbé válik, azonban az intézmény változatlanul a viták békés megoldásának kihasználatlan forrása. A bíróság iránti nagyobb bizalom jelentős hozzájárulás lehetne az ENSZ béketeremtő tevékenységéhez. Ebben az összefüggésben felhívom a figyelmet a Biztonsági Tanácsnak az Alapokmány 36. és 37. cikkelye értelmében meglévő javaslattévő jogára, amelynek értelmében javasolhatja a tagállamoknak, hogy vitás kérdéseikben forduljanak a Nemzetközi Bírósághoz döntőbíráskodás vagy más vitamegoldó mechanizmusok céljából. Javasolom, hogy az Alapokmány 96. cikkelye 2. §-a alapján hatalmazzák fel a főtitkárt, hogy éljen a bíróság tanácsadói illetékességével, és más ENSZ szervezetek is, amelyeknek már van ilyen felhatalmazásuk, gyakrabban forduljanak a bírósághoz tanácsadói véleményért.

A Nemzetközi Bíróság szerepének megerősítése érdekében az alábbi lépéseket javaslom:

- a) Az alapszabályának 36. cikkelye alapján szükséges lenne, hogy valamennyi tagállam fenntartás nélkül elfogadja a Nemzetközi Bíróság általános joghatóságát az ENSZ Nemzetközi Jogi Évtizedének 2000-ben történő befejezése előtt. Azokban az esetekben, amikor a belső struktúrák megakadályozzák ezt, szükséges, hogy az államok kétoldalúan vagy sokoldalúan elfogadják azon esetek átfogó listáját, amelyeket hajlandóak a bírósághoz benyújtani. A többoldalú szerződések vitás záradékaival kapcsolatban szükséges lenne, hogy az államok vonják vissza a Bíróság joghatóságát illető fenntartásaikat.
- b) Azokban az esetekben, amelyekben a vitás kérdés benyújtása a bíróság teljes üléséhez nem praktikus, a tanácsok illetékességét kellene alkalmazni.
- c) Az államoknak támogatniuk kellene a Letéti Alapot, amelyet azért hoztak létre, hogy segítse azokat az országokat, amelyek nem engedhetik meg maguknak a vitás kérdések bírósági benyújtásával járó költségeket. Az ilyen országoknak teljes egészében ki kellene használniuk az Alap nyújtotta lehetőségeket vitáik megoldására.

ENYHÍTŐ SEGÍTSÉG

A béketeremtést néha megkönnyíti a nemzetközi akció, javítva azokat a körülményeket, amelyek hozzájárultak a vitához vagy konfliktushoz. Ha például a megoldáshoz nélkülözhetetlen a hontalan személyek számára nyújtandó segítség egy társadalmon belül, akkor az ENSZ-nek képesnek kellene lennie arra, hogy csatarendbe állítsa az összes szervezet és érintett program erőforrásait. Jelenleg az ENSZ-ben nincs megfelelő mechanizmus, amelyen keresztül a Biztonsági Tanács, a Közgyűlés, vagy a főtitkár képes lenne mozgósítani azokat az erőforrásokat, amelyek szükségesek a tényleges befolyáshoz és az ENSZ kollektív erőfeszítéseinek egy konfliktus békés megoldása érdekében. Felvettem ezt az elgondolást a Koordinációval foglalkozó Adminisztratív Bizottságban, amely egybegyűjti az ENSZ hivatalainak és programjainak adminisztratív vezetőit. Megvizsgáljuk és feltárjuk azokat a módszereket, amelyek segítségével a hivatalok közötti kapcsolat jobban hozzájárulhat a viták békés megoldásához.

SZANKCIÓK ÉS KÜLÖNLEGES GAZDASÁGI PROBLÉMÁK

Olyan körülmények között, amikor a béketeremtés az Alapokmány 41. cikkelye értelmében szankciók elrendelését igényli, fontos, hogy a különleges gazdasági problémákkal szembesülő államok nemcsak rendelkezzenek azzal a joggal, hogy problémáikkal összefüggésben konzultálhassanak a Biztonsági Tanáccsal, hanem rendelkezzenek annak reális lehetőségével is, hogy nehézségeiket a testületnek előterjesszék. Javasolom, hogy a Biztonsági Tanács az ENSZ pénzügyi intézeteinek és más szervezeteinek segítségével hozzon létre olyan intézkedési tervet, amelynek a felhasználásával a szóban forgó államokat mentesítenék az ilyen nehézségektől. Ezek az intézkedések méltányosak lennének, és ösztönöznék az illető államokat, hogy együttműködjenek a Tanács döntéseivel.

KATONAI ERŐ ALKALMAZÁSA

Az Alapokmány értelmében a kollektív biztonság fogalmának lényege, hogy amennyiben a békés eszközök sikertelenek, a Biztonsági Tanács határozata alapján a VII. fejezetben biztosított intézkedéseket kell alkalmazni, hogy a "béke veszélyeztetésével, a béke megszegésével, és támadó cselekményekkel" szemben fenntartsuk vagy helyreállítsuk a nemzetközi békét és biztonságot. A Biztonsági Tanács eddig még nem alkalmazta a leginkább kényszerítő eszközt, a katonai erőt, amit a 42. cikkely lehetővé tesz. Irak és Kuvait közötti viszály esetében a Tanács tagállamokat hatalmazott fel arra, hogy a nevében intézkedéseket tegyenek. Az Alapokmány azonban részletesen meghatározza az ilyen beavatkozás módozatait, amelyek jelenleg valamennyi tagállam figyelmét megérdemlik.

Az Alapokmány 42. cikkelye értelmében a Biztonsági Tanácsnak megvan a felhatalmazása, hogy a nemzetközi béke és biztonság fenntartása és helyreállítása érdekében katonai akciót fogantosszon. Bár ilyen akciót csak abban az esetben lehet fogantosszítani, amennyiben minden békés eszköz sikertelennek bizonyult, maga a

lehetőség nélkülözhetetlenül szükséges az ENSZ hitelessége fenntartásához. Mindez megköveteli, hogy tárgyalásokon keresztül olyan speciális egyezményeket hívjunk életre, amelyekről az Alapokmány 43. cikkelye rendelkezett, és amelyek értelmében a tagállamok vállalják, hogy fegyveres erőket, segélyeket és felszereléseket bocsátanak a Biztonsági Tanács rendelkezésére a 42. cikkelyben meghatározott célok elérése érdekében, nemcsak ad hoc alapon, hanem rendszeresen. A jelenlegi politikai körülmények között, - ez az Alapokmány elfogadása óta az első alkalom - hasonló különleges megállapodások megkötésének régóta fennálló akadályai tovább már nem maradhatnak fenn. A fegyveres erők hívásra történő gyors alkalmazásának a lehetősége önmagában is a békeszegés elrettentésének az eszköze, mivel egy potenciális agresszor tudni fogja, hogy a Biztonsági Tanács rendelkezésére áll a válasz eszköze. A 43. cikkelyben meghatározott erők lehet, hogy soha nem lesznek elég nagyok, vagy elég jól felszereltek ahhoz, hogy egy korszerű fegyverekkel felszerelt, nagyobb hadsereg fenyegetésével szembeálljanak. Azonban hasznosak lehetnek egy kisebb méretű katonai erő bármilyen fenyegetésével szemben. Javasolom, hogy a Biztonsági Tanács a 43. cikkellyel összhangban, a Katonai Vezérkari Bizottság támogatásával, kezdeményezzen tárgyalásokat, amelyek összhangban az Alapokmány 47. cikkelye 2. paragrafusával, kibővíthetők lennének más szervekkel is. Véleményem szerint a Katonai Vezérkari Bizottság szerepét az Alapokmány VII. fejezetével összhangban kellene értelmezni, nem pedig úgy, hogy feladata a békefenntartó műveletek tervezése és irányítása.

BÉKE-BIZTOSÍTÓ EGYSÉGEK

A 43. cikkely értelmében a fegyveres erők feladata az lenne, hogy válaszoljanak egy fenyegető vagy valós, nyílt agresszióra. Ilyen erők nem valószínű, hogy rövid időn belül rendelkezésre állnak. Gyakran megállapodnak a tűzszünetben, de nem tesznek eleget a megállapodásoknak Egyes esetekben kérik az ENSZ-t, küldjön csapatokat a tűzszünet helyreállítása és fenntartása céljából. Ez a feladat néha meghaladja a békefenntartó erők rendeltetését, valamint a békefenntartó erőket küldők elvárásait. Azt javaslom, hogy a Biztonsági Tanács fontolja meg a béke-biztosító egységek világosan meghatározott körülmények közötti felhasználását, előre állapítsa meg speciális hatáskörüket. A tagállamok által küldött ilyen egységek hívásra elérhetőek lennének, és olyan csapatokból állhatnának, amelyek önként jelentkeztek erre a szolgálatra. Sokkal komolyabban fel kellene fegyverezni őket, mint a békefenntartó erőket. Szükség lenne arra, hogy ezek az erők saját nemzeti hadseregükben alapos felkészítő képzést kapjanak. Az erők felvonulása és működése a Biztonsági Tanács felhatalmazása alapján történne, és a békefenntartó erőkhöz hasonlóan a főtitkár parancsnoksága alatt állnának. A béke-biztosító egységek felhatalmazását a 40. cikkely értelmében átmeneti intézkedésnek tekintem. A béke-biztosító egységeket nem szabadna összetéveszteni azon erőkkel, amelyek felállítását a 43. cikkely lehetővé teszi agresszív támadások esetében. Nem kellene összetéveszteni azon személyi állománnyal sem, amelyet az egyetértő kormányok készenlétben tartanak békefenntartó műveletekbeni részvétel céljából.

Ahogy a diplomácia átfog valamennyi tevékenységet, amellyel ez a jelentés foglalkozik, úgy nem lehet választóvonal a béketeremtés és a békefenntartás között sem. A béketeremtés gyakran előzménye a békefenntartásnak -, ahogy az ENSZ felvonulása a

helyszínen növelheti a konfliktus-megelőzés lehetőségét, elősegíti a béketeremtés munkáját, és számos esetben a békeépítés előfeltétele.

V. Békefenntartás

A békefenntartást joggal tekinthetjük az ENSZ találmányának Bizonyos stabilitást hozott a világ számos, feszültségektől terhes térségébe.

NÖVEKVŐ KÖVETELMÉNYEK

Az 1945. és 1987. közötti években tizenhárom békefenntartó műveletre került sor, másik 13-ra azóta. Becslések szerint 1992. januárjáig 528.000 katona, rendőr és polgári személy szolgált az ENSZ zászlaja alatt. 43 ország több mint 800 képviselője halt meg a világszervezet szolgálatában. Ezeknek a műveleteknek a költségei körülbelül 8,3 milliárd dollárra rúgtak 1992-ig. A ki nem fizetett hátralék meghaladja a 800 millió dollárt, és ez a világszervezet tartozása a csapatokat küldő országoknak. A jelenleg jóváhagyott békefenntartó műveletek költsége a most folyó 12 hónapos időszakban megközelíti a 3 milliárd dollárt, miközben a fizetések folyósítása elfogadhatatlanul lassú. Ezzel szemben a világméretű védelmi kiadások az elmúlt évtized végén elérték az évi 1 billió dollárt, vagyis a 2 millió dollárt percenként.

Az ENSZ békefenntartó költségei és az alternatíva, a háború költségei, - a világszervezet követelményei és az azok teljesítéséhez biztosított eszközök - közötti ellentmondás abszurd lenne, ha a következmények nem lennének olyan károsak a globális stabilitásra és a világszervezet hitelességére. Akkor, amikor a nemzetek és a népek egyre inkább keresik az ENSZ segítségét a béke fenntartásához - és felelősnek tartják, ha a béke nem tartható fenn - alapvető döntéseket kell hozni, hogy megnöveljük a világszervezet teherbírását abból a célból, hogy feladatát újító és produktív módon tudja gyakorolni. Meggyőződésem, hogy a békefenntartás költségeinek jelenlegi mértéke és jövőbeni megjósolhatatlansága reális probléma jó néhány tagállam számára. Éppen ezért erőteljesen támogatom néhány tagállam javaslatát, hogy a békefenntartáshoz való hozzájárulásuk inkább a védelmi költségvetésből kerüljön finanszírozásra, mint a külügyi költségvetésből. Javasolom, hogy mások is hasonlóan cselekedjenek. Sürgetem a Közgyűlést, hogy bátorítsa ezt a felfogást.

Az ENSZ-szel szembeni igények a békefenntartó és békeépítő műveletek iránt az elkövetkező években továbbra is kihívást jelentenek a Titkárság és a tagállamok teherbírása, politikai és pénzügyi akarata, valamint alkotóképessége számára. A Biztonsági Tanácshoz hasonlóan én is üdvözlöm a békefenntartó műveletek feladatainak növelését és szélesítését.

ÚJ MEGKÖZELÍTÉSEK A BÉKEFENNTARTÁSBAN

A békefenntartó műveletek természete az elmúlt évek során gyorsan kialakult. A békefenntartás lefektetett alapelvei és gyakorlata rugalmasan alkalmazkodott az elmúlt évek új követelményeihez. A siker alapvető követelményei változatlanok maradtak: világos és a gyakorlatban megvalósítható mandátum; a felek közötti együttműködés a

mandátum végrehajtásában; a Biztonsági 'Fanács folyamatos támogatása; a tagállamok készsége, hogy hozzájáruljanak az igényelt katonai, rendőri és civil állomány felállításához, beleértve a szakértőket is; hatékony ENSZ irányítás a székhelyen és a helyszínen; és megfelelő pénzügyi és logisztikai támogatás. Ahogy a nemzetközi légkör megváltozott és a békefenntartó műveletek egyre inkább megjelentek a helyszínen, hogy segítsék azon megegyezések végrehajtását, amelyeket a béketeremtők a tárgyalások során értek el, az igények és a problémák új sorozata bukkant fel. Ezek az új igények a logisztikával, a felszereléssel, a személyi állománnyal és a finanszírozással kapcsolatosak. Mindegyikük szabályozható volt, ha a tagállamok úgy akarták és képesek voltak arra, hogy a szükséges erőforrásokat előteremtsék.

SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY

A tagállamok szívesen vesznek részt a békefenntartó műveletekben. Katonai megfigyelők és szárazföldi csapatok az igényelt létszámban változatlanul rendelkezésre állnak. A hadtáp (logisztikai) egységek nagyobb problémát jelentenek, mivel kevés hadsereg engedheti meg magának, hogy hosszabb időszakra elkülönítsen ilyen egységeket. A tagállamokat 1990-ben kértük annak elvben történő megállapítására, hogy milyen katonai személyzetet készítettek fel abból a célból, hogy a világszervezet rendelkezésére álljon. Csak néhányan válaszoltak. Megismétlem ezen kérést valamennyi tagállam felé: válaszoljanak őszintén és azonnal. A tényleges megállapodásokat meg kellene erősíteni - ahogy illő, a Titkárság és a tagállamok közötti levélváltás útján - a felkészült személyi állomány minőségére és számára vonatkozóan. Ez a személyi állomány felkészülten az ENSZ rendelkezésére állna, mihelyt az új műveletek iránti szükséglet megjelenik.

A békefenntartás egyre inkább megköveteli, hogy a polgári politikai tisztségviselők, az emberi jogok megfigyelői, választási hivatalnokok, a menekültügyi és humanitárius segély szakértői, valamint a rendőrség ugyanolyan központi szerepet játsszon, mint a katonák. Egyre nehezebb a rendőri állományt a szükséges létszámban megkapni. Javasolom, hogy a polgári, rendőri és katonai békefenntartó személyzet kiképzését vizsgálják felül és korszerűsítsék, felhasználva a tagállamok kormányainak és a nem-kormányzati szervezeteknek a különböző adottságait, valamint a Titkárság lehetőségeit. Miközben erőfeszítések történnek újabb államok bevonására, néhány tekintélyes potenciállal rendelkező államnak azon rendőri kontingensek nyelvi felkészítésére kellene összpontosítania, amelyek esetleg a világszervezetnél fognak szolgálni. Ami magát az ENSZ-et illeti, különleges személyzeti eljárásokat - beleértve az ösztönzést is - kellene bevezetnie, hogy lehetővé váljék a Titkárság munkatársainak gyors áthelyezése abból a célból, hogy a békefenntartó műveletek keretében szolgáljanak. A Titkárságon szolgáló katonai törzs erejét és teherbírását növelni szükséges, hogy megfeleljen az új és nehezebb követelményeknek.

LOGISZTIKA

Nem minden kormány képes biztosítani zászlóaljai számára a külföldi szolgálathoz szükséges felszerelést. Bár a felszerelés egy részét a csapatokat adó országok adják, jelentős részét az ENSZ-nek kell biztosítania, beleértve a rosszul

felszerelt nemzeti egységek hiányzó felszerelésének pótlását is. Az ENSZ nem rendelkezik ilyen felszerelések állandó raktárával. Szükséges lenne megrendeléseket eszközölni a gyártóknál, ami jelentős nehézségeket idézne elő. Előre meghatározott helyeken létre kellene hozni a békefenntartáshoz szükséges alapvető felszerelések raktárát, hogy a művelet kezdetekor legalább néhány szállítógépjármű, összekötetési eszközök, aggregátorok, stb. rendelkezésre álljanak. Alternatívaként a kormányok elkötelezhetnék magukat, hogy bizonyos felszereléseket készenlétben tartsanak. A szükséges tárolandó felszerelést a főtitkár határozná meg, és szükség esetén az illető kormányok eladnák, kölcsönöznék, vagy adományoznák az ENSZ-nek.

Azok a tagállamok, amelyek megengedhetik maguknak, légi és tengeri szállítási kapacitásukat ingyen, vagy - ami a legutóbbi időig a gyakorlat volt - a kereskedelmi árnál olcsóbban bocsátanák az ENSZ rendelkezésére.

VI. Konfliktust követő békeépítés

Abból a célból, hogy a béketeremtő és békefenntartó műveletek valóban sikeresek legyenek, olyan átfogó erőfeszítéseket kell tartalmazniuk, amelyek célja a béke megszilárdítására irányuló struktúrák felismerése és támogatása, valamint az emberek közötti bizalom és jólét érzetének elősegítése. Megállapodások útján véget vetve a polgárháborúnak, ezek a erőfeszítések tartalmazhatják a korábban háborúzó felek lefegyverzését, a rend helyreállítását, a fegyverek őrzését és lehetséges megsemmisítését, a menekültek hazatelepítését, a biztonsági állomány tanácsadói és felkészítési támogatását, választások ellenőrzését, az emberi jogok védelmére irányuló erőfeszítések elősegítését, a politikai részvétel formális és nem formális folyamatainak támogatását.

A nemzetközi háborút követő időszakban a konfliktust követő békeépítés olyan konkrét együttműködési tervek formáját öltheti, amelyek egy kölcsönösen előnyös vállalkozásban kapcsolnak össze két vagy több országot. Mindez nemcsak a gazdasági és szociális fejlődéshez járulhat hozzá, hanem növelheti a béke számára oly alapvető bizalmat is. Olyan tervekre gondolok például, amelyek egyesítik az államokat a mezőgazdaság fejlesztésére, a szállítás javítására, vagy hasznosítják az olyan erőforrásokat, mint a víz vagy az elektromos energia, amelyeknek szükséges a megosztása. Olyan közös programokra gondolok, amelyek segítségével lebonthatók az államok közötti korlátok - pl. szabadabb utazás, kulturális cserék, kölcsönösen előnyös ifjúsági és oktatási programok. Az ellenségek oktatási cseréken és tananyagreformokon keresztül csökkentése nélkülözhetetlen lehet ahhoz, hogy gátat vessenek a kulturális és nemzetiségi feszültségek ismételt felbukkanásának, amelyek lánggra lobbanthatják az ellenségeskedéseket.

A béke érdekében tett természetes erőfeszítések felmérése során a békeépítés fogalmát mint az új környezet építését kellene fontolóra venni; mint a preventív diplomácia megfelelőjét, amely azt kutatja, hogyan lehet elkerülni a békés körülmények összeomlását. Amikor a konfliktus kitör, a béketeremtés és a békefenntartás egymást kölcsönösen erősítő erőfeszítései lépnek előtérbe. Mihelyt ezek elérték céljaikat, csak a mélyreható gazdasági, szociális, kulturális és humanitárius problémákkal foglalkozó, hosszantartó, kooperatív munka helyezheti az elért békét tartós alapra. Amíg a preventív diplomácia feladata a válság elkerülése, addig a konfliktust követő békeépítés a válság

ismételt megelőzésének a megakadályozása.

Egyre inkább nyilvánvaló, hogy polgárháború és nemzetközi háborút követő békeépítésnek meg kell oldania a földi aknák komoly problémáját. Ezekből több millió maradt szétszóródva a jelenlegi vagy korábbi harci zónákban. Az aknamentesítés különösen fontos a békefenntartó műveletek keretében. Döntő fontosságú a mindennapi, normális tevékenység helyreállítása során is, amikor a békeépítés már folyamatban van. Nem lehet a mezőgazdasági tevékenységet felújítani aknamentesítés nélkül. A szállítás újraindítása szilárd útburkolatok fektetését követeli meg. Ez megakadályozhatja az ismételt aknásítást. Ilyen körülmények között nyilvánvaló a békeépítés és a békefenntartás közötti kapcsolat. Ahogy a demilitarizált övezetek a preventív diplomácia és a konfliktust elhárító preventív csapatküldés ügyét szolgálhatják, úgy a lefegyverzés - mint a biztonságérzet növelésére és ösztönzésére hozott intézkedés - segíthet a béke fenntartásában vagy a konfliktust követő békeépítésben; abban, hogy a felek az energiáikat társadalmi újjáépítésének munkájára fordítsák.

Van igény a szaktanácsadásra (technikai segítség) is és az ENSZ-nek kötelessége ilyen segítséget nyújtania az igény felmerülésekor. Ilyen jellegű a hiányos nemzeti struktúrák és adottságok átalakításához és az új demokratikus intézmények megerősítéséhez nyújtott segítség is. Az ENSZ jogosítványa, hogy ezen a területen ténykedjen, azon a konszenzuson nyugszik, amely elismeri, hogy a társadalmi béke legalább olyan fontos mint a hadászati és politikai béke. Nyilvánvaló a kapcsolat a demokratikus gyakorlat - mint a törvényesség és a döntéshozatal nyilvánossága - valamint az igazi béke és biztonság megvalósítása között minden új és stabil politikai rendben. Szükséges a jó kormányzás ezen elemeinek fejlesztése a nemzetközi és nemzeti politikai közösségek minden szintjén.

VII. Együttműködés a regionális megállapodásokkal és szervezetekkel

A Népszövetség alapokmányának 21. cikkelye rámutatott a regionális egyetértés fontosságára a béke fenntartásának biztosítása érdekében. Az ENSZ Alapokmány a VIII. fejezetet azoknak a regionális megállapodásoknak és szervezeteknek szenteli, amelyek a nemzetközi béke és biztonság fenntartására vonatkozó, és az ENSZ céljainak és alapelveinek megfelelő ügyekkel foglalkoznak. A hidegháború gyengítette a VIII. fejezet megfelelő alkalmazását. Valóban, abban a korszakban a regionális megállapodások esetenként a vitáknak az Alapokmányban kifejtett megoldási módja ellen dolgoztak.

Az Alapokmány szándékosan nem fekteti le a regionális megállapodások és szervezetek pontos definícióját. Így megfelelő rugalmasságot biztosít az államok egy csoportja számára, hogy egy regionális szinten kezelendő ügygel foglalkozzanak, amely szintén hozzájárulhat a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához. Az ilyen társulások vagy egységek felöllelhetik a szerződés alapján létrejött szervezeteket, (akár az ENSZ megalapítása előtt, akár az után hozták létre őket), a kölcsönös biztonság és védelem céljából létrejött regionális szervezeteket; az általános regionális fejlesztéssel, vagy egy sajátos gazdasági probléma vagy funkció terén együttműködő szervezeteket; és olyan csoportokat, amelyeket azért hoztak létre, hogy egy aktuális probléma különleges politikai, gazdasági vagy szociális kérdéseivel foglalkozzanak.

Ebben a vonatkozásban az ENSZ újabban ösztönzi az egymást kiegészítő erőfeszítések gazdag változatának alkalmazását. Ahogy nincs két azonos régió és helyzet, ugyanúgy a kooperációs munkát és a munkamegosztás tervét minden esetben

rugalmasan és alkotó módon kell a realitásokhoz igazítani. Afrikában három különböző regionális csoport - az Afrikai Egységsszervezet, az Arab Liga és az Iszlám Konferencia Szervezete - Szomáliával kapcsolatos erőfeszítéseit egyesítették az ENSZ erőfeszítéseivel. Ázsiában a Délkelet-Ázsiai Nemzetek Szervezete és más államok különböző régiókból, a kambodzsai konfliktusban érintett felekkel nemzetközi konferenciára gyűltek össze Párizsban, hogy együtt dolgozzanak az ENSZ-szel. Salvador esetében egy egyedülálló megállapodás - "a főtitkár barátai" - járult hozzá a főtitkár közvetítésével elért megállapodásokhoz. A nicaraguai háború befejezése szintén nagyon összetett erőfeszítést igényelt. Az akciót a régió vezetői kezdeményezték és az egyes államok, államcsoportok és az Amerikai Államok Szervezete irányították. Az Európai Közösségnek és tagállamainak erőfeszítései - az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezleten résztvevő államok támogatásával - központi jelentőségűek a balkáni és szomszédos területek válsága esetében.

A múltban a regionális megállapodásokat a kollektív biztonságot szolgáló általános rendszer hiánya miatt kötötték. Hatásukban így esetenként ellene dolgoztak a szolidaritás érzésének, amelyet viszont a világszervezet hatékonysága követel meg. Azonban a lehetőségek ezen új korszakában a regionális megállapodások és szervezetek nagy szolgálatot tehetnek, ha vállalt tevékenységeik bizonyos fokig összhangban vannak az Alapokmány céljaival és alapelveivel, és ha kapcsolataikat az ENSZ-szel, különösen a Biztonsági Tanáccsal, a VIII. fejezet értelmében tartják fenn.

E jelentésnek nem célja, hogy kifejtse a regionális szervezetek és az ENSZ közötti kapcsolatrendszer bármilyen hivatalos formáját, vagy felszólítson bármilyen speciális munkamegosztásra. Az azonban nyilvánvaló, hogy a regionális megállapodások és szervezetek számtalan esetben olyan lehetőséggel rendelkeznek, amit ki kellene használni azoknak a feladatoknak a szolgáltatásban, amelyeket ez a jelentés tartalmaz: a preventív diplomácia, a békefenntartás, a béketeremtés és a konfliktust követő békeépítés. Az Alapokmány értelmében a Biztonsági Tanácsnak a múltban és a jövőben is elsődleges felelőssége van a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában. Azonban az olyan regionális tevékenységek, mint a decentralizáció, a jogkörök átruházása és az ENSZ erőfeszítéseivel való együttműködés nemcsak csökkenti a Biztonsági Tanács terheit, de a nemzetközi ügyekben hozzájárulhat egy erőteljesebb részvétel, konszenzus és demokratizálódás érzéséhez.

Az elmúlt évtizedekben a regionális megállapodásokat és szervezeteket nem ilyen értelemben vették figyelembe, még akkor sem, amikor eredetileg a saját régiójukon belüli béke fenntartásában vagy helyreállításában kívántak számukra szerepet biztosítani. Napjainkban az új felfogás szerint jelentős szerepük lehet a fentebb elmondott problémák kezelésében is. Az ENSZ és a regionális megállapodások és szervezetek közötti konzultációk sokat tehetnek annak érdekében, hogy valamely probléma természetéről(5), a megkövetelt intézkedésekről nemzetközi egyetértést alakítsanak ki, egyáltalán, hogy felkészüljenek magának a problémának a felvetődésére. A regionális szervezetek részvétele az ENSZ-szel közös vállalkozásokban az egymást kiegészítő erőfeszítések ösztönözni fogják a régió kívüli államok támogató közreműködését. Amennyiben a Biztonsági Tanács kifejezetten arra az álláspontra jut, hogy felhatalmazza egy regionális

megállapodást, vagy szervezetet, hogy irányítsa a térségen belüli válság megoldását, ez a lépés az ENSZ súlyát kölcsönözheti a regionális erőfeszítés érvényességéhez. Az itt körvonalazott felfogásnak az Alapokmány szellemében és a VIII. fejezet értelmében történő végrehajtása megerősítheti azt az általános érzést, hogy a nemzetközi béke és biztonság fenntartása során a demokratizálás minden szinten ösztönzendő. Azonban továbbra is alapvető feltétel annak elismerése, hogy a fő felelősség változatlanul a Biztonsági Tanácsé.

VIII. A személyi állomány biztonsága

Amikor az ENSZ személyi állománya a harc feltételei között felvonul - akár a preventív diplomácia, a békefenntartás, a békeépítés, akár humanitárius célok érdekében, - felmerül biztonságuk szavatolásának szükségessége. Túlságosan növekszik a halálos áldozatok száma. A tűzszünet megkötését követően és abból a célból, hogy megakadályozzák az erőszak későbbi kiújulását, az ENSZ katonáit felkérték, hogy az iraki ingatag helyzetben segítsék a tűzszünet betartását. Jelenlétük az ENSZ személyzet és a felszerelések bizonyos biztonságát is lehetővé tette és megteremtette a viszontbiztosítás és a stabilitás egy elemét, ami viszont hozzájárult a konfliktus kiújulásának a megakadályozásához. A helyzet természetéből adódban a biztonsági felvonulás különböző formáit és összetételét lehet számításba venni. Ahogy a fenyegetések különböző változatai és skálája bővül, újszerű intézkedésekre lesz szükség azokkal a veszélyekkel szemben, amelyek a személyi állományt fenyegetik.

A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az ENSZ beavatkozása nem minden esetben alkalmas az ellenséges támadás elrettentésére. A feladatok teljesítése a veszélyes térségekben sohasem kockázatmentes. Az ENSZ személyi állományának számítania kell arra, hogy esetenként veszélyekkel terhes útra indul. Bátorságát, elkötelezettségét és idealizmusát az egész nemzetközi közösségnek tisztelnie kellene. Érdekeiknek és családjaik érdekeinek nagyobb megbecsülést és védelmet kell kapniuk.

Tekintetbe véve annak nyomasztó szükségességét, hogy megfelelő védelmet nyújtsunk az ENSZ életveszélyes körülmények között működő személyi állományának, javaslom, hogy a Biztonsági Tanács - kivéve azokat az eseteket amelyekben az ENSZ csapatok azonnali kivonása mellett dönt - az ENSZ hitelességének fenntartása érdekében komolyan fontolja meg, milyen lépéseket kíván tenni azokkal szemben, akik az ENSZ személyi állományát veszélyes helyzetbe hozzák. Még a felvonulás megtörténte előtt a Biztonsági Tanácsnak előzetesen fenn kellene tartania a kollektív intézkedések megfontolásának a lehetőségét, elsősorban a VII. fejezetben megfogalmazottak szerint, amikor a nemzetközi békét és biztonságot veszélyeztető fenyegetés létrejön. Ezek a kollektív intézkedések abban az esetben lépnének életbe, amennyiben az ENSZ fellépésének célját rendszeresen megghiúsítják és az ellenségeskedések végül is bekövetkeznek.

IX. Finanszírozás

Szakadék keletkezett a világszervezetre ruházott feladatok és a számára biztosított

pénzügyi eszközök között. Az az igazság, hogy új elképzeléseinket addig nem lehetséges az előttünk megnyíló távlatokra ténylegesen kiterjeszteni, amíg a finanszírozásunk ilyen rövidlátó marad. Két terület különösen gondban van: a világszervezet azon képessége, hogy hosszútávon funkcionáljon; és az azonnali igények, hogy válaszoljon egy válságra.

Abból a célból, hogy az ENSZ pénzügyi helyzetét minden vonatkozásban orvosolják, nagyra becsült elődöm ismétlődően felhívta a tagállamok figyelmét a kialakult és egyre lehetetlenebb helyzetre. A Közgyűlés 46. ülészakán több javaslatot tett. Azok a javaslatok, amelyek a Közgyűlés előtt maradtak és amelyekkel teljes mértékben egyetértek, a következők:

Első javaslat. Ez olyan intézkedés-csomag elfogadását javasolja, amely a be nem fizetett hozzájárulások kiemelkedően magas szintje által okozott készpénz-áramlás problémáival, valamint az elégtelen működő tőke tartalékok problémájával foglalkozik.

- a) A kivetett hozzájárulások időben be nem fizetett összegei után kamat felszámolása;
- b) Az ENSZ bizonyos pénzügyi szabályozásainak felfüggesztése, hogy engedélyezzék a költségvetési többletek visszatartását;
- c) A Működő Tőke Alap 250 millió dolláros szintre emelése és azon alapelv megerősítése, hogy az Alap szintje a szokásos költségvetés esetén a kivetett éves hozzájárulásnak megközelítőleg a 25%-a lehet;
- d) 50 millió dolláros időszakos Békefenntartó Tartalék Alap létrehozása, hogy a kivetett hozzájárulások beérkezéséig elegendő pénz legyen a békefenntartó műveletek kezdeti költségeire;
- e) A főtitkár felhatalmazása, hogy kereskedelmi alapon kölcsönt vehessen fel, amennyiben más készpénzforrások elégtelennek bizonyulnak.

Második javaslat. Ez az ENSZ Humanitárius Forgóalap létrehozását javasolja ötven millió dolláros nagyságrendben, rendkívüli humanitárius helyzetekben történő felhasználás céljából. A javaslat azóta megvalósításra került.

Harmadik javaslat. Ez javasolta Béke Alapítvány létrehozását, kezdeti egymillió dolláros előirányzattal. Az Alapítványt a kivetés és az önkéntes hozzájárulások kombinációjával hoznánk létre. Az utóbbit a kormányoktól, a magánszektortól és magánszemélyektől gyűjtenénk össze. Mihelyt az Alapítvány elérte az előirányzott szintet, az elsődleges befektetésekből származó bevételeket használnánk fel az engedélyezett békefenntartó műveletek költségeinek, más konfliktusmegoldó intézkedéseknek és a kapcsolódó tevékenységeknek a finanszírozására

Ezek a javaslatok az elmúlt hónapokban lezajlott nyilvános vita során újabbakkal egészültek ki. Az elképzelések a következőket tartalmazzák: adó kivetése a fegyvereladásokra (amelyet az ENSZ Fegyverzet Nyilvántartására lehetne fordítani); adó kivetése a nemzetközi légi közlekedésre (amely rá van utalva a béke fenntartására); az ENSZ felhatalmazása arra, hogy a Világbanktól és a Nemzetközi Valuta Alaptól kölcsönözzön (mert a béke és a fejlesztés egymással kölcsönösen összefügg); általános adómentesség az ENSZ részére tett azon hozzájárulások esetében, amelyek alapítványoktól, vállalatoktól és egyénektől származnak; változtatások a békefenntartó műveletek kivetési skálájának kiszámítására vonatkozó formuláiban.

Noha a fent vázolt elképzelések vitatottak, határozott tény marad, hogy a világszervezet pénzügyi alapjai napról napra egyre gyengébbek, és erőtlenné teszik az ENSZ politikai akaratát és gyakorlati képességét arra, hogy új és fontos aktivitást fejtsen

ki. Az ügyek jelenlegi állapotát nem lehet tovább fenntartani. Bármilyen döntések szülessenek a világszervezet finanszírozásáról, elkerülhetetlen szükségszerűség, hogy a tagállamok teljes egészében és időben kifizessék előírt hozzájárulásukat. Amennyiben nem így járnak el, megszegik az Alapokmányban meghatározott kötelezettségeik teljesítését.

Ilyen körülmények között és annak reményében, hogy a tagállamok legalább a jelenlegi üdvözlendő készségük arányában készek lesznek a békeműveletek finanszírozására és beindítására, az alábbiakat javaslom:

- a) 50 millió dolláros békefenntartó tartalék forgóalap azonnali létrehozása;
- b) Megállapodás arról, hogy minden egyes új békefenntartó művelet becsült költségeinek egyharmadát a Közgyűlés azonnal utalja ki, mihelyest a Biztonsági Tanács elhatározza a művelet beindítását. Ez megadná a főtitkárnak a szükséges intézkedési jogkört és megfelelő pénzáramlást biztosítana. A fennmaradó költségek fedezetét csak azt követően utalnák ki, miután a Közgyűlés jóváhagyta a művelet költségvetését;
- c) A tagállamok részéről annak elismerése, hogy kivételes körülmények között a politikai és hadműveleti megfontolások szükségessé tehetik a főtitkár számára, hogy jogkörét felhasználva versenytárgyalások nélkül kössön szerződéseket.

A tagállamoknak az a kívánsága, hogy a világszervezetet a legnagyobb hatékonysággal és gonddal irányítsák. Részemről teljes az egyetértés. Fontos lépéseket tettem a Titkárság korszerűsítése érdekében azon célból, hogy elkerüljük a párhuzamos munkát és az átfedést, miközben növeljük a produktivitást. További változtatások és korszerűsítések is napirenden vannak. Ami az ENSZ szervezetét szélesebb értelemben illeti, a Koordinációval foglalkozó Adminisztratív Bizottságban dolgozó kollégáimmal konzultáció keretében ezentúl is rendszeresen áttekintem a helyzetet. Az ENSZ hosszú távú pénzügyi biztonságának megteremtése olyan fontos és összetett feladat, hogy elérése érdekében növelni kellene a közvélemény támogatását és tudatosságát. Ezért felkértem nagy nemzetközi tiszteletnek örvendő szakképzett személyek válogatott csoportját, hogy vizsgálják meg ezt az egész kérdéskört és tegyenek jelentést számomra. Az a szándékom, hogy tanácsukat megjegyzéseimmel együtt megfontolásra a Közgyűlésnek benyújtom, teljes mértékben elismerve azt a különleges felelősséget, amellyel az Alapokmány értelmében a Közgyűlés a pénzügyi és költségvetési ügyekben rendelkezik.

X. Békeprogram

Az ENSZ nemzeti és népei bizonyos tekintetben szerencsésebbek a Népszövetség nemzeteinél és népeinél. Még egy lehetőséget kaptunk, hogy létrehozzuk Alapokmányunk világát, amelyet ők nem valósíthattak meg. A hidegháború befejezésével visszahúzódtunk a világot fenyegető konfrontáció pereméről. Ez a konfrontáció fenyegette a világot és túlságosan gyakran bénította meg világszervezetünket.

Amikor helyreállított lehetőségeinket ünnepeljük, szükséges megbizonyosodnunk arról, hogy az elmúlt négy évtized leckéit megtanultuk, és a hibák - vagy azok változatai. - nem ismétlődnek meg. Földünk számára nem lesz harmadik lehetőség, mivel különböző okok miatt továbbra is veszélyeztetett marad.

Az előttünk álló feladatoknak le kell foglalniuk az ENSZ minden szervezetének

az energiáját és figyelmét - a Közgyűlését és más főbb szervekét, a szakosított szervezetekét és a programokét. A dolgok kiegyensúlyozott rendszerében mindegyiknek szerepe és felelőssége van.

A Biztonsági Tanács soha többé nem veszítheti el a kollegialitást, azt a jellemző sajátosságot, amit nagy megpróbáltatások után megszerzett és ami fontos saját helyes működéséhez. Munkáját a közös érdekből fakadó megegyezés őszinte érzésének kell irányítania, nem pedig a vétó fenyegetésének vagy bármely ország csoport hatalmának. Ebből az következik, hogy az állandó tagok megegyezését a Tanács többi tagjának és a tagság szélesebb körének is erősebben támogatnia kell abból a célból, hogy a Tanács határozatai hatékonyak és tartósak legyenek.

A Biztonsági Tanács 1992. január 31-ei csúcserőkezelete egyedülálló fórumot nyújtott a véleménycserére és az együttműködés erősítésére. Azt javaslom, hogy a Biztonsági Tanács tagjainak állam- és kormányfői minden második évben a Közgyűlés általános vitájának elkezdése előtt találkozzanak. Az ilyen ülések lehetővé tennék a véleménycserét a pillanatnyi veszélyekről és kihívásokról, és ötleteket, elképzeléseket vethetnének fel arról, hogy az ENSZ miként szolgálhatna legjobban a változás békés mederbe terelését. Javaslom továbbá, hogy a Biztonsági Tanács ezentúl is külügyminiszeri szinten üljön össze, ugyanúgy amint ezt az elmúlt években nagy hatékonysággal tette, minden olyan esetben, amikor a helyzet indokolja.

A hatalom különleges felelősséggel és kísértésekkel jár. Az erősnek ellent kell állnia az egyoldalúság és az elszigetelődési politika kettős, de ellentétes kihívásának, amennyiben az ENSZ sikereket akar elérni. Mint ahogy az egyoldalúság globális és regionális szinten megrendítheti mások bizalmát, az elszigetelődési politika is - akár politikai választásból, akár alkotmányos körülményekből ered - gyengíti a világszervezetnek az egész világra kiterjedő vállalkozását. A béke otthon, valamint az egyes társadalmaink újjáépítésének és megerősítésének sürgőssége szükségessé teszi a békét külföldön és a nemzetek közötti együttműködést. Az ENSZ törekvései megkövetelik valamennyi tagállamának, kicsinek és nagynak, az erőteljesebb elkötelezettségét, feltéve, hogy a jelenlegi megújult lehetőséget meg kívánják ragadni.

A nemzeteken belüli demokrácia megköveteli az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartását, úgy, ahogy az az Alapokmányban kifejtésre került. Megköveteli továbbá a kisebbségek jogainak mélyebb megértését és tiszteletben tartását, valamint a társadalom leginkább sérülékeny csoportjai - különösen a nők és gyermekek - szükségleteinek a méltányolását. Ez nemcsak politikai kérdés. A gyümölcsöző növekedéshez szükséges társadalmi stabilitás csak olyan körülmények között létezhet, amelyek között az emberek szabadon kifejezhetik akaratukat. Ezért lényegesek a részvétel erős helyi intézményei. Az ilyen intézmények támogatása a szervezetlenek, szegények és marginalizálódottak megerősödésének támogatását jelenti. Ezért az ENSZ figyelmének központjában a "területnek" kellene állnia, azoknak a területeknek, ahol a gazdasági, szociális és politikai döntések kifejtik hatásukat. Ennek elősegítésére lépéseket teszünk, hogy bizonyos országokon belül ésszerűsítsük, esetenként összevonjuk az ENSZ különböző programjait és szervezeteit. A vezető ENSZ tisztségviselőt minden egyes országban fel kell készíteni arra, hogy amikor szükséges, és a vendéglátó ország egyetért, különleges ügyekben személyes képviselőként szolgáljon.

A nemzetek családján belüli demokrácia azt jelenti, hogy alapelveit alkalmazzuk magán a világszervezeten belül is. Ez valamennyi tagállam, nagy és kicsi, legteljesebb

tanácskozását, részvételét és az ENSZ munkájába történő bevonását követeli meg. Az ENSZ minden szervezetét össze kell hangolni és teljes, valamint saját szerepüket úgy kell játszaniuk, hogy valamennyi nemzet és nép bizalmát megőrizzék és kiérdemeljék. Az Alapokmány alapelveit következetesen és nem szelektíven kell alkalmazni, mert ha az utóbbi felfogás eluralkodik a bizalom és azzal az erkölcsi hatalom is csökkenni fog, ami pedig az Alapokmány legnagyobb és legegységesebb minősége. A demokrácia minden szinten nélkülözhetetlen annak érdekében, hogy megvalósítsuk a békét a haladás és az igazságosság egy új korszakában.

A felelősség megköveteli, hogy mindenki bízjon abban, hogy a világszervezet gyorsan, biztosan és pártatlanul fog reagálni, és reakcióját nem gyengíti politikai opportunizmus vagy irányítási, illetve pénzügyi alkalmatlanság. Ez eleve egy erős, hatékony és független nemzetközi közszolgálati apparátust feltételez, amelynek integritása megkérdőjelezhetetlen. Feltételezi továbbá, hogy a pénzügyi alapok biztosítottak, és a világszervezet egyszer és mindenkorra kiemelkedik a jelenlegi kéregető állapotából.

Ahogy létfontosságú, hogy az ENSZ szervezeteinek mindegyike az Alapokmányban kifejtett kiegyensúlyozott és harmonikus módon használja adottságait, szélesebb értelemben a béke sem valósítható meg egyedül az ENSZ szervezetei vagy a kormányok által. Be kell vonni a nem-kormányzati szervezeteket, az akadémiai intézeteket, a parlamenti képviselőket, üzleti és szakmai közösségeket, a sajtót és a közvéleményt egyaránt. Ez a bevonás növelni fogja a világszervezet azon képességét, hogy tükrözze a legszélesebb értelemben vett választóinak a gondjait és érdekeit. Azok, akik jobban benne vannak a munkában, jobban el tudják fogadtatni az ENSZ kezdeményezéseit, és munkájának mélyebb megértésén dolgoznak.

A reform állandó folyamat, és a tökéletesítés nem ismerhet korlátokat. Mégis azt remélem, hogy a világszervezet ötvenedik évfordulójára, 1995-re a jelenlegi megújulási törekvések teljesülnek. Ezért növelni kell az eddigi ütemet, ha az ENSZ ezt a korszakot jellemző, gyorsuló történelem előtt akar haladni. Bennünket nemcsak egyedül a szokásoknak kell vezérelniük (ámbar ezek lehetnek bölcsek is), hanem a jövő szükségleteinek, valamint annak a formának és tartalomnak, amelyet adni szeretnénk neki.

Elkötelezettje vagyok a tagállamok és a főtitkár közötti széleskörű párbeszédnek. Elkötelezettje vagyok a világszervezet valamennyi intézménye és eleme közötti nyílt és teljes kölcsönhatásnak, mégpedig abból a célból, hogy az Alapokmány célkitűzéseit ne csak jobban lehessen szolgálni, hanem ez a világszervezet több legyen mint részeinek egyszerű összessége. Az ENSZ létrehozása nagy és bátor koncepció eredménye volt. Most itt az idő, hogy a világszervezet nemzetei és népei, valamint azok a férfiak és nők, akik szolgálatában állnak, megragadják a lehetőséget a jövő érdekében.

---oOo---